

Τάσος Ανθουλιάς

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΙΑΠΩΝΙΑΣ

Από τους πρώτους κατοίκους της
ως το 1970 μ.Χ.

Μια προσπάθεια να παρουσιαστεί η ιστορία της Ιαπωνίας
με πολύ απλά κείμενα και χαρακτηριστικές εικόνες
ώστε να γίνει αντιληπτή η εξέλιξη της πραγματικότητας
και ο εντοπισμός βασικών στοιχείων και αλλαγών.

ΧΕΛΙΔΟΝΙ 2023

Από το 30.000 ως το 10.000 π.Χ. είναι η εποχή του λίθου (η παλαιολιθική εποχή) στην Ιαπωνία.

Το 10.000 π.Χ. αρχίζει η λεγόμενη εποχή Τζόμον. Τζόμον σημαίνει «χάραγμα με σχοινί». Δημιουργούνται κεραμικά τα οποία φέρουν χαράγματα με σχοινί. Αυτή η εποχή φτάνει μέχρι το 300 π.Χ. Τον 3ο αιώνα π.Χ. στα Ιαπωνικά νησιά εισβάλλουν λαοί από την κορεατική χερσόνησο.

Περίοδος Γιαγόι (3ος αιώνας π.Χ. – 3ος αιώνας μ.Χ.). Αν και το κυνήγι και η αναζήτηση τροφής συνεχίστηκαν, η περίοδος Γιαγόι έφερε νέα βάση στη γεωργία. Χάλκινα και σιδερένια όπλα και εργαλεία εισήχθησαν από την Κίνα και την Κορέα. Αυτά τα εργαλεία αργότερα παρήχθησαν επίσης και στην Ιαπωνία. Η περίοδος Γιαγόι είδε επίσης την εισαγωγή της ύφανσης και της μεταξοτυπίας, την παραγωγή γυαλιού και των νέων τεχνικών επεξεργασίας ξύλου. Οι τεχνολογίες Γιαγόι προέρχονται από την ηπειρωτική Ασία. Στη φωτογραφία μπρούτζινη καμπάνα.

Η Εποχή Κοφούν (3ος αιώνας μ.Χ. – 7ος αιώνα μ.Χ.). διαμορφώνεται από το ιδιαίτερο χαρακτηριστικό των τύμβων, κάτι ανάλογο με τις τούμπες της Μακεδονίας ή τις μαγούλες της Θεσσαλικής γης. Άλλωστε η ίδια η λέξη κοφούν σημαίνει τύμβος. Η αυτοκράτειρα Χιμίχο έστειλε πρεσβευτή στην κινεζική πρωτεύουσα με δώρο 100 καθρέφτες το 240. Λίγο αργότερα πέθανε και τάφηκε σε ένα μεγάλο τύμβο που χτίστηκε προς τιμήν της.

Μαζί με τους νεκρούς έθαβαν πήλινα ειδώλια και άλλα αντικείμενα.

Ο πρίγκηπας Σοτόκου, ηγέτης της Ιαπωνίας από το 594 ως το 622, προώθησε τον βουδισμό. Ο Σοτόκου έφτιαξε έναν κώδικα συμπεριφοράς εμπνευσμένο από τον Κομφού-κιο για αξιωματούχους και πολίτες.

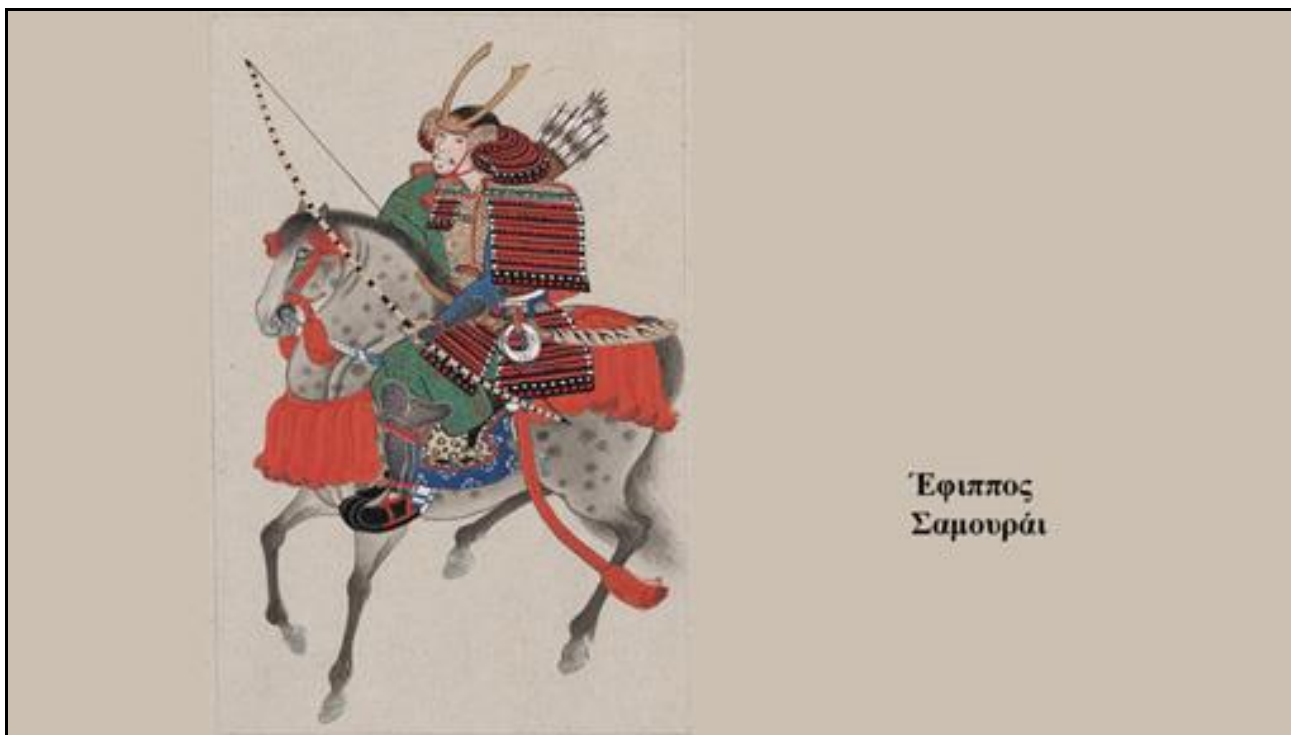
Το 607 ο Σοτόκου διατύπωσε μια έξυπνη προσβολή στην Κίνα ξεκινώντας μια επιστολή του με τη φράση: «Ο βασιλιάς της γης όπου ο ήλιος ανατέλλει στέλνει αυτό το μήνυμα στον βασιλιά της γης όπου ο ήλιος δύει», όπως φαίνεται στους χαρακτήρες για Ιαπωνία (Nippon), που δείχνουν ότι η πλήρης δύναμη του ήλιου αρχίζει από την Ιαπωνία και η Κίνα δέχεται τον ήλιο που δύει. Μέχρι το 670 μια παραλλαγή αυτής της έκφρασης, η Nihon, καθιερώθηκε ως το επίσημο όνομα του έθνους, το οποίο έχει παραμείνει μέχρι σήμερα.

Το 710, η κυβέρνηση δημιούργησε μια μεγαλοπρεπή νέα πρωτεύουσα, το σημερινό Κυότο, με βάση την πρωτεύουσα της κινέζικης δυναστείας των Τανγκ. Η πρώτη ονομασία της ήταν «Η γαλήνια ειρηνική πρωτεύουσα». Διατηρήθηκε ως επίσημη πρωτεύουσα της Ιαπωνίας ως το 1868. Στη φωτογραφία μοντέλο-μινιατούρα της πρωτεύουσας.

Ιδιοκτήτες γαιών άρχισαν να δημιουργούν τους δικούς τους ιδιωτικούς στρατούς με πολεμιστές-σαμουράι. Οι ιαπωνικές αποστολές στη δυναστεία των Τανγκ της Κίνας, οι οποίες ξεκίνησαν το έτος 630 έληξαν κατά τον 9ο αιώνα. Στη συνέχεια αναπτύχθηκαν τυπικά ιαπωνικές μορφές τέχνης και ποίησης.

Μεσαιωνική Ιαπωνία (1185 – 1600). Η κινεζική επιρροή συνεχίστηκε και η αίρεση του Ζεν Βουδισμού (1191) απέκτησε ένα σημαντικό αριθμό οπαδών μεταξύ των Σαμουράι, οι οποίοι έγιναν η κύρια κοινωνική τάξη. Την ίδια εποχή ιδρύθηκε μια άλλη βουδιστική αίρεση, η ριζοσπαστική και αδιάλλακτη Σούτρα του Λωτού.

Από το 1259 οι Μογγόλοι είχαν κατακτήσει την Κίνα και άρχισαν να ενδιαφέρονται για την Ιαπωνία. Η πρώτη Μογγολική προσπάθεια εισβολής έγινε το 1274. Μετά, όμως, από μερικές μόνο ώρες ναυμαχίας ο μεγάλος ναυτικός στόλος των εισβολέων αναγκάστηκε να αποτραβηχτεί εξαιτίας των κακών καιρικών συνθηκών. Ο θεϊκός άνεμος (καμικάζε) βοήθησε τους Ιάπωνες, δεδομένου ότι οι πιθανότητές τους ενάντια στη μεγάλη και σύγχρονη μογγολική δύναμη δεν ήταν καθόλου ευνοϊκές. Τα ίδια συνέβησαν και στη δεύτερη εισβολή των Μογγόλων το 1281.

神風

Καμικάζε ή εσφαλμένα Καμικάζι
είναι ιαπωνική σύνθετη λέξη με δύο ιδεογράμματα
με κυριολεκτική σημασία Θεϊός Άνεμος

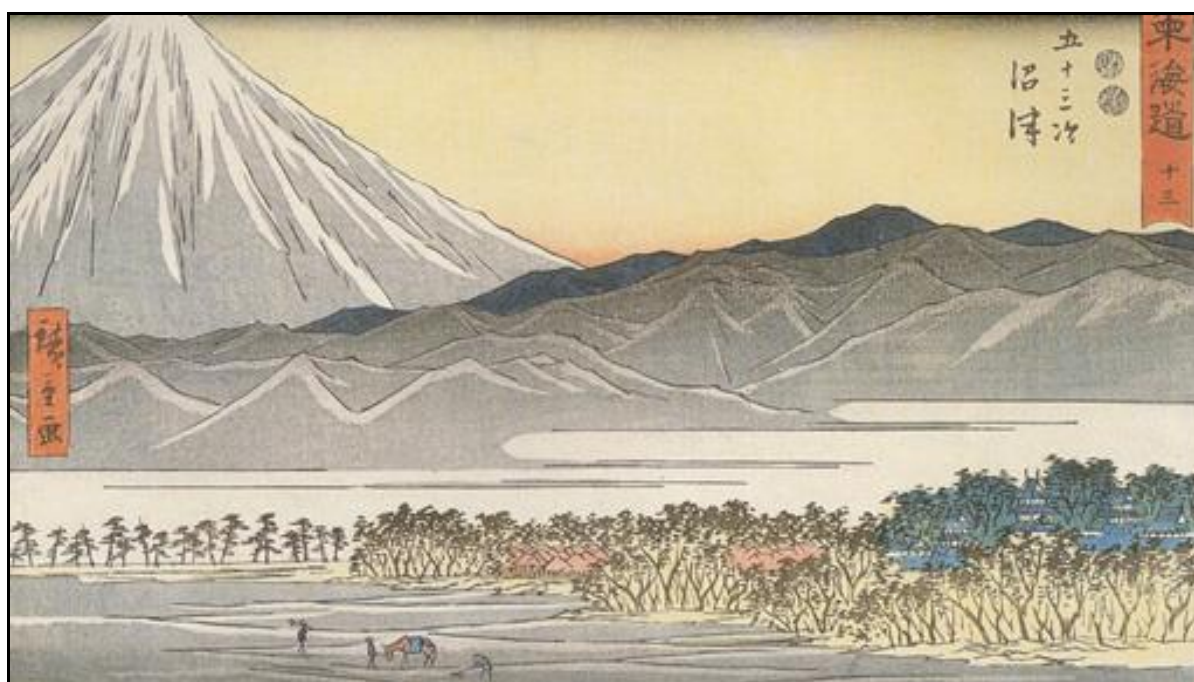

Σόγκουν ήταν ο τίτλος που είχε ο ανώτερος στρατιωτικός ηγέτης κατά τον Ιαπωνικό μεσαίωνα. Ο τίτλος σημαίνει στην πλήρη του μετάφραση «Μεγάλος στρατηγός που κατακτά τους βαρβάρους της Ανατολής». Ο προσωρινός κάτοχος αυτού του τίτλου είχε το δικαίωμα να στρατολογεί στρατιώτες προκειμένου να κατάρθει τις εξεγέρσεις των αυτοχθόνων. Σταδιακά ο όρος μεταλλάχθηκε και σήμαινε τον ανώτατο αρχηγό των σαμουράι.

Περίοδος Έντο (1600 – 1868). Η περίοδος Έντο χαρακτηριζόταν από σχετική ειρήνη και σταθερότητα υπό τον αυστηρό έλεγχο του Σόγκουν που κυβέρνησε από την πόλη Έντο – το σημερινό Τόκιο.

Το 1633 απαγορεύτηκαν τα ταξίδια στο εξωτερικό και σχεδόν απομονώθηκε πλήρως η Ιαπωνία. Οι μόνες επαφές με τον εξωτερικό κόσμο ήταν οι πολύ περιορισμένες εμπορικές σχέσεις με την Κίνα και τις Κάτω Χώρες στο λιμάνι του Ναγκασάκι. Επιπλέον απαγορεύθηκαν όλα τα ξένα βιβλία. Εμφανίστηκαν νέες μορφές τέχνης όπως ένα είδος ξυλογραφίας και ζωγραφικής που γνώρισε άνθιση από τον 17ο ως τον 20ό αιώνα στην Ιαπωνία.

Η περίοδος της Έντο ήταν μια εποχή έντονης πολιτιστικής παραγωγής. Το Χάι-κου έγινε μια σημαντική μορφή ποίησης. Οι μορφές του θεάτρου αναπτύχθηκαν, όπως το φανταστικό δράμα Καμπούκι...

... και το θέατρο με κούκλες Μπουρακού που αναπτύχθηκε πολύ γύρω στα 1700.

Τα μέλη της πλούσιας τάξης εμπόρων που υποστήριζαν το θέατρο λέγεται ότι ζούσαν ηδονιστικές ζωές. Συχνά πλήρωναν για τις υπηρεσίες τους κάποιες Γκέισες, οι περισσότερες από τις οποίες χρησίμευαν επίσης ως πόρνες σε καθορισμένες περιοχές κόκκινου φωτός στην Έντο.

Στα τέλη του 18ου αιώνα η εξωτερική πίεση άρχισε να γίνεται όλο και μεγαλύτερη όταν προσπάθησαν να καθιερώσουν εμπορικές επαφές αρχικά οι Ρώσοι χωρίς όμως ιδιαίτερη επιτυχία. Ακολούθησαν άλλα ευρωπαϊκά έθνη και οι Αμερικανοί τον 19ο αιώνα. Ήταν τελικά ο Αρχι-

πλοίαρχος Μάθιου Πέρι το 1853 και το 1854 που ανάγκασε την Ιαπωνική κυβέρνηση να ανοίξει έναν περιορισμένο αριθμό λιμένων για το διεθνές εμπόριο. Εντούτοις, το εμπόριο παρέμεινε πολύ περιορισμένο μέχρι την άνοδο του αυτοκράτορα Μεϊτζι το 1868 και η Έντο έγινε οριστικά η πρωτεύουσα Τόκιο.

Η νέα κυβέρνηση στόχευσε στον εκδημοκρατισμό της χώρας με την εφαρμογή της ισότητας μεταξύ όλων των πολιτών της. Οι σαμουράι ήταν οι μεγάλοι ηττημένοι όλων αυτών των κοινωνικών μεταρρυθμίσεων, δεδομένου ότι έχασαν όλα τα προνόμιά τους. Οι μεταρρυθμίσεις περιέλαβαν επίσης την καθιέρωση το 1873 των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, όπως η θρησκευτική ελευθερία. Ανάμεσα στις μεταρρυθμίσεις ήταν και η εισαγωγή της υποχρεωτικής εκπαίδευσης.

Στον πολιτικό τομέα, η Ιαπωνία απέκτησε το πρώτο σύνταγμά της το 1889. Επίσης καθιερώθηκε η λειτουργία του Κοινοβουλίου, ενώ ο αυτοκράτορας κράτησε την κυριαρχία του, διατηρώντας τον απόλυτο έλεγχο του στρατού, του ναυτικού, της εκτελεστικής και της νομοθετικής εξουσίας. Η βιομηχανία της κλωστοϋφαντουργίας αναπτύχθηκε γρήγορα και παρέμεινε η μεγαλύτερη ιαπωνική βιομηχανία μέχρι τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο. Οι συνθήκες εργασίας στα πρώτα εργοστάσια ήταν ιδιαίτερα άσχημες.

Ο αυτοκράτορας Μεϊτζί πέθανε το 1912 και μαζί του πέθανε και η παλαιά γενιά πολιτικών. Ωστόσο, άφησε πίσω του μια ενοποιημένη και εκσυγχρονισμένη Ιαπωνία, η οποία είχε όμως ανεπίλυτα τα δικά της εσωτερικά κοινωνικά προβλήματα. Παρόλο που επίσημα η στρατιωτική τάξη των σαμουράι και των φεουδαρχών αρχόντων είχε σβήσει, οι νοσταλγοί της «παλαιάς δόξας» της Ιαπωνίας προκάλεσαν μια σειρά από αναταραχές και εξώθησαν την Ιαπωνία σε ένα εθνικιστικό κλίμα που το πλήρωσε αργότερα ακριβά στον στρατιωτικό, τον κοινωνικό και τον οικονομικό τομέα.

Περίοδος του Μεσοπολέμου. Η Ιαπωνία υπήρξε μία από τις πρώτες χώρες που προσπάθησαν την εδαφική επέκτασή τους κατά την περίοδο του Μεσοπόλεμου. Εξαρτημένη από την εισαγωγή πρώτων υλών και βιομηχανικών προϊόντων από ξένες χώρες η Ιαπωνία χρειαζόταν εξασφάλιση πρώτων υλών και αγορών και η ιαπωνική ιθύνουσα τάξη επιδίωκε την κατάκτηση νέων εδαφών.

Το 1926 έγινε Αυτοκράτορας ο Χιροχίτο. Αμέσως εφάρμοσε ιμπεριαλιστική πολιτική. Με πρόφαση την έκρηξη μιας βόμβας σε σιδηροδρομικό σταθμό στη Νότια Μαντζουρία, οι Ιάπωνες κατέλαβαν αυτή την επαρχία της Κίνας τον Σεπτέμβριο του 1931. Η Κίνα προσέφυγε στην Κοινωνία των Εθνών, που καταδίκασε την Ιαπωνία και ζήτησε την επιστροφή της Μαντζουρίας στην Κίνα. Αντιδρώντας, η ιαπωνική κυβέρνηση απέσυρε τη χώρα από την Κοινωνία των Εθνών τον Μάρτιο του 1933. Στην πραγματικότητα τα γεγονότα της Μαντζουρίας παρείχαν στην Ιταλία και στη Γερμανία το έναυσμα για την προβολή των δικών τους επεκτατικών σχεδίων.

Ο Αυτοκράτορας Χιροχίτο.

Επιχειρώντας στη δεκαετία 1930 οι Ιάπωνες στρατιωτικοί να ελέγξουν μεγάλα πετρελαϊκά κοιτάσματα εισέβαλαν στη Νανκίγκ, σφαγιάζοντας τον κινεζικό πληθυσμό και εξαπολύοντας ολομέτωπη επίθεση εναντίον της Κίνας. Η Σφαγή της Νανκίγκ, επίσης γνωστή ως Βιασμός της Νανκίγκ, ήταν μια μαζική δολοφονία, γενοκτονία και πολεμικοί βιασμοί που έλαβαν χώρα κατά την περίοδο των έξι εβδομάδων μετά την ιαπωνική άλωση της πόλης, την πρώην πρωτεύουσα της Δημοκρατίας της Κίνας, στις 13 Δεκεμβρίου 1937 κατά τη διάρκεια του δεύτερου Σινοϊαπωνικού πολέμου. Κατά την περίοδο αυτή εκατοντάδες χιλιάδες Κινέζοι πολίτες και αφοπλισμένοι στρατιώτες δολοφονήθηκαν και δεκάδες χιλιάδες άνδρες, γυναίκες και παιδιά βιάστηκαν από στρατιώτες του Αυτοκρατορικού Ιαπωνικού Στρατού. Σημαντικό εμπόδιο στα επεκτατικά τους σχέδια υπήρξε η κινεζική αντίσταση στη νότια Κίνα.

Αιγμάτωντοι
θάβονται ζωντανοί
από τους Ιάπωνες.

Δεύτερος Παγκόσμιος Πόλεμος. Η κατάρρευση της Γαλλίας και της Ολλανδίας ήταν η ευκαιρία που περίμενε η Ιαπωνία για τα σχέδιά της καθώς η Ινδοκίνα και οι Ολλανδικές Ανατολικές Ινδίες έμεναν πρακτικά χωρίς καμιά άμυνα. Επιπλέον, η Βρετανία ανακάλεσε το στόλο της από τη Σιγκαπούρη, αφήνοντας ανυπεράσπιστη την αποικία της. Τον Σεπτέμβριο του 1940 η Ιαπωνία υπέγραψε το Τριμερές Σύμφωνο με τη Γερμανία και την Ιταλία.

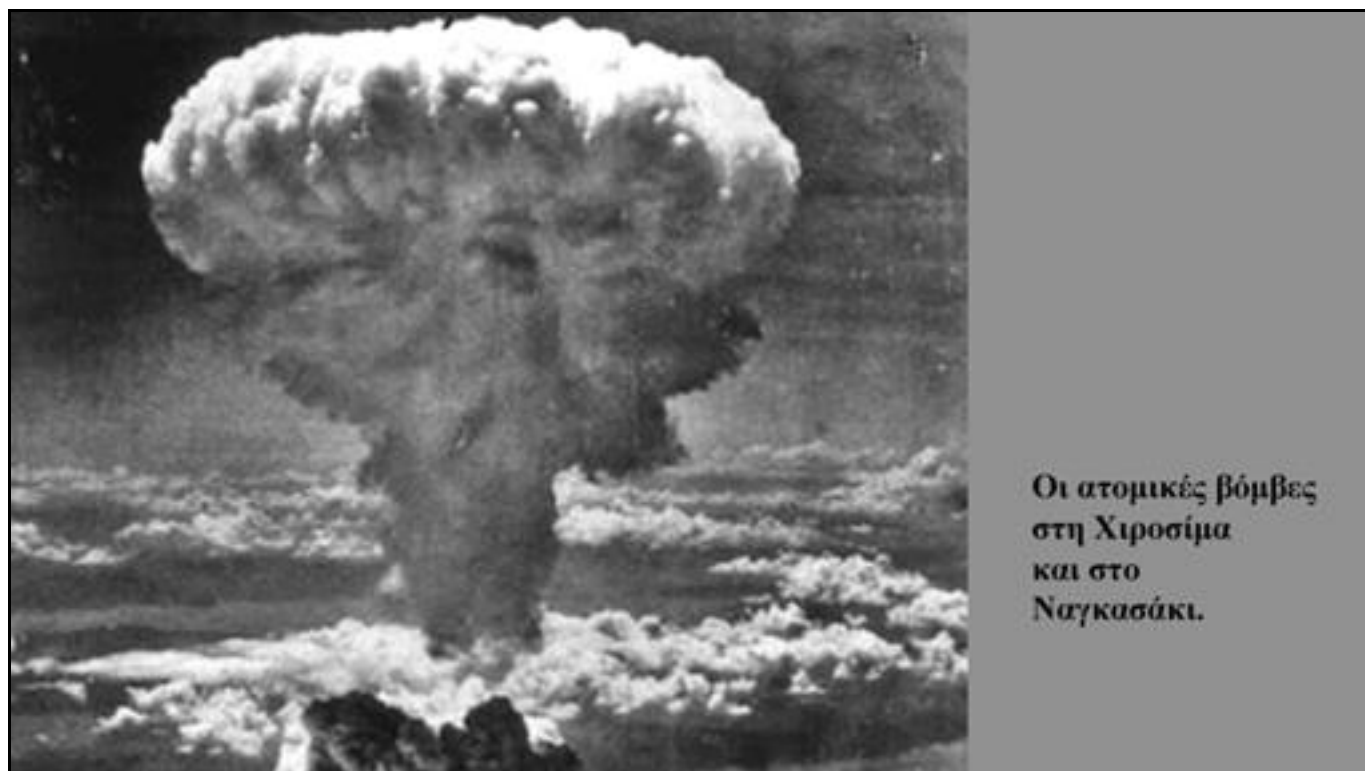

Ο πρόεδρος Ρούζβελτ απαίτησε την άμεση αποχώρηση των Ιαπώνων από την Ινδοκίνα και από την Κίνα. Για να ενισχύσει τις απαιτήσεις του, το Κογκρέσο ψήφισε εμπάργκο πετρελαίου στην Ιαπωνία και πάγωσε όλες τις ιαπωνικές καταθέσεις στις Ηνωμένες Πολιτείες.

Τον Νοέμβριο του 1941 ο Ιάπωνας αυτοκράτορας Χιροχίτο φοβούμενος εσωτερικές αναταραχές έδωσε την έγκρισή του για πόλεμο κατά των ΗΠΑ. Και ενώ γίνονταν διαπραγματεύσεις με τις Ηνωμένες Πολιτείες, το πρωί της 7ης Δεκεμβρίου του 1941 η ιαπωνική αεροπορική μοίρα απογειώθηκε από τα καταστρώματα των αεροπλανοφόρων της και στράφηκε προς το Περλ Χάρμπορ. Το συνολικό αποτέλεσμα της ιαπωνικής επιχείρησης ήταν να τεθούν εκτός μάχης 19 αμερικανικά πλοία και 188 αεροπλάνα. Σκοτώθηκαν 2.400 άνθρωποι και πληγώθηκαν άλλοι 1.100. Την επόμενη μέρα ο Ρούζβελτ κήρυξε τον πόλεμο κατά της Ιαπωνίας.

Η ρίψη των ατομικών βομβών στη Χιροσίμα και στο Ναγκασάκι, στις 6 και 9 Αυγούστου του 1945, μετά τη συνθηκολόγηση των Γερμανών, οδήγησαν την Ιαπωνία στην ολοκληρωτική ήττα και αποδοχή των συμμαχικών όρων.

Μετά τη συνθηκολόγηση της Ιαπωνίας τη διοίκηση της χώρας έως το 1952 ανέλαβε ο στρατηγός Ντάγκλας Μακάρθουρ. Οι Αμερικανοί διοίκησαν άμεσα την Ιαπωνία, τόσο σε κεντρικό όσο και σε περιφερειακό επίπεδο. Οι διοικητές των επαρχιών και των μεγάλων πόλεων ήταν αμερικανοί στρατιωτικοί που επέβαλαν σαρωτικές αλλαγές. Διέλυσαν τα στρατιωτικά βιομηχανικά συγκροτήματα τύπου Μιτσουμπίσι και τα μετέτρεψαν σε ειρηνικές βιομηχανίες, δημιούργησαν σύνταγμα δυτικού τύπου, έδωσαν ψήφο στις γυναίκες, το δικαίωμα του συνδικαλισμού στους εργαζόμενους, αναδιοργάνωσαν εκ βάθρων την εκπαίδευση, επέβαλαν αγροτική μεταρρύθμιση και διέλυσαν τα υπολείμματα των φεουδαρχικών δομών στην οικονομία. Παρενέβησαν ακόμη και στο επίπεδο της οικογενειακής συγκρότησης ενισχύοντας το μοντέλο της πυρηνικής οικογένειας έναντι της παραδοσιακής συμβίωσης των γενεών.

Σήμερα η Ιαπωνία είναι μια από τις ισχυρότερες βιομηχανικές χώρες και ανταγωνίζεται τις Ηνωμένες Πολιτείες και την Ευρώπη. Η μεγάλη οικονομική ανάπτυξη της Ιαπωνίας συντελέστηκε σε πολύ μικρό χρονικό διάστημα δεδομένων των σημαντικών καταστροφών που είχαν συμβεί στη χώρα κατά τη διάρκεια του Β΄ Παγκοσμίου πολέμου, γεγονός που συντέλεσε στη δημιουργία του αποκαλούμενου ιαπωνικού θαύματος.

